שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א"ל הרי מחלוקת סומכוס בצידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקוען לדידי אדהכי איגלגל מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א"ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא [א]תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה (א) אחזקה דאבוה [ב]אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא אמר רב [א]אשי א"ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין [ג]תהי בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קיבלה מיניה ר' יוסי בר חנינא [ג]כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל [ד]כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא [ה]מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא אי הכי כי פתחו ליה נמי [ו]מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א"ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא [1]והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו אמר רבא [ז]הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא [ח]נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא [ט]נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא [י]כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה (ג) דאמר קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה [כ]והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן [ל]והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן [מ]ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף וכי כתבינן אדרכתא [נ]מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוזאי ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא [ס]עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה אמר רבינא [ע]האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי [פ]וה"מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה [צ]דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא אמר רבינא [ק]יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא אבל

שלא בפני בעל דין. והאי קטן כמאן דליתיה דמי: **שתקף בעבדיו.** שלקח עבדיו עמו שיסייעוהו. [ג][לישנא אחרינא שתקף בעבדיו ואמר שלי הן]: **ונראה.** אם שלו הוא: **התם.** הוא דירד לתוך שדה חבירו דלית ליה להך תינוק בהך שדה חזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה להאי תינוק בבית זה חזקה דאבוה לא מפקינן ליה מיניה ולכשיגדיל יביא רבי ירמיה עדיו וידון עמו: **חולים.** מסוכנים למות ואם לא עכשיו אימתי: **לב"ד הגדול.** שבארץ ישראל: **כגון דנקט.** בעל דין חבירו: **דסקא.** אגרת מב"ד הגדול ששלחו לב"ד של כאן [ד][לכופו]: **מקיימים את השטר.** היו עדים החתומים מבקשים לילך למדינת הים מביאן מלוה לב"ד ומעידין על כתב ידן ובית דין כותבין תחתיו במותב תלתא הוינא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימת ידייהו ואשרנוהי וקיימנוהי כדחזי: **ואע"פ שעומד.** בעל דין וצווח אל תקיימוהו מזויף הוא אין חוששין: **פתיחא.** שטר שמתא על שאין פורע החוב: **אדרכתא.** פסק דין לירד המלוה לתוך נכסים של לוה וליטלם בשומא[ה] בחובו: **שמא תכסיף.** קרקעות של מלוה תבור ותפחות מדמיה: **מר אחא.** זה שמו והיה לו חוב על חבירו ולא היה הלוה בעיר: **שני וחמישי** בתי דינין קבועים בעיירות תקנת עזרא בפרק מרובה (לעיל דף פב.): **שליח דרבנן.** שהלך להזמין איש לדין וחזר ואמר לב"ד אינו רוצה לבא: **מהימנינן ליה כבי תרי.** דלא משקר בבי דינא: **פתיחא.** שטר שמתא. וכי שרו ליה שמתא לא שרו ליה עד דיהיב זוזא דפתיחא לספרא: **יהבינן זמנא.** מזמנין בעל דין ליום פלוני לדין: **על פי אשה.** ההולכת אצלו לפי דרכה או ע"פ שכיניו וסמכינן עלייהו דעבדין שליחותייהו אי לא אתי מחזקינן באפקרותא ומשמתינן ליה: **אלא דליתיה במתא.** שאין אותו פלוני עכשיו בעיר שב"ד בה ואמר לשכניו כשישוב פלוני אמרו לו לבא: אבל

אבל היכא דאית ליה חזקה דאבהתא כו'. משמע דהיינו אפי' היה רבי ירמיה בתוך הבית מדלא מפליג התם בעל השדה מוחזק בשדה הכא רבי ירמיה לא היה מוחזק משמע דלא תלי בהכי מידי אלא במה דאית ליה חזקה מאבות אפילו היה רבי ירמיה מוחזק בבית[א]:

ושלחו לו ולא בא. אור"י דמשמע דבעי שלחו לו [ב] ולא בא בהדי שהיו עדיו חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים[ב] מדלא קאמר או שלחו כדקאמר או שהיו עדיו חולים או שהיו כו' ומיהו בסמוך משמע דבעי למימר או ושלחו דקאמר כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא משמע דמשום האי מילתא לחודיה דשלחו לו ולא אתא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ויש לדחות דשאני התם דפתחו ליה בדיניה ודין גדול הוא זה [ו][ויש ספרים שכתוב בהן או שלחו אחריו ולא בא] וכ"ע בספרים ישנים ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו:

מצי טעין לב"ד הגדול קאזילנא כו'. פירש בה"ג ומאי נתבע לאשתמוטי בהכי והיה נראה לומר דדוקא נתבע יכול לפטור עצמו בכך אבל לא תובע דאל"כ כל אדם יאמר לחבירו או תן לי מנה או בא עמי לב"ד הגדול[ג] אבל נראה לר"ת דכ"ש תובע דהשתא נתבע שנראה עושה ערמה כדי לפטור עצמו ממה שזה תובעו מצי למימר הכי כ"ש תובע שמתחילה תובע כך ואין נראה כמערים ועוד דאפילו לוה דעבד לוה לאיש מלוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילנא כ"ש מלוה[ד] ואע"ג דאמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף לא: ושם) אמר אמימר הלכתא כופין אותו והולך עמו למקום הועד ומסיק דהני מילי מלוה[ה] אבל לוה עבד לאיש מלוה ולא מ"ל נלך למקום הועד בית הועד לאו היינו ב"ד הגדול דבית הועד היינו מקום ב"ד קבוע אבל יש ב"ד הגדול ממנו בחכמה[ו] והילכתא אפילו לוה מצי למימר לב"ד הגדול קאזילינא אבל לבית הועד לא מצי אמר אלא כופין אותו ודן בעירו:

מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. פי' בקונט' אם עדיו מבקשין לילך למדינת הים ואין נראה לר"י דא"כ אמאי נקט קיום השטר הא קבלת עדים אמר נמי לעיל דכה"ג מקבלין שלא בפני בעל דין[ז] ונראה לר"י דבכל ענין קאמר דמקיימין[ח] דקיום שטר דרבנן ועדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בב"ד דמי ואין צריך קיום ומדרבנן הוא דצריך הלכך מקיימינן שלא בפני בעל דין[ט] ורבי יוחנן דאמר אין מקיימין סבר דלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לקבלת עדות והא דקאמר אסברה לך טעמא דר' יוחנן ה"ק דאפילו בקיום שטרות אית ליה לר' יוחנן יבא בעל השור ויעמוד על שורו ומיהו רב נמי אית ליה בעלמא יבא בעל השור כו':

עד דאזיל שליח בתלתא בשבתא. דמסתמא בשני דנהו:

דקבעי למיתב זוזא לפתיחא. כשקורעין אותה משלם הוא שכר הסופר:

ומר

עין משפט
נר מצוה

יד א מיי' פי"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין סד טוש"ע ח"מ סימן קי סעיף ה:
טו ב מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו:
טז ג מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף טו טז:
יז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:
יח ה טוש"ע שם בהג"ה:
יט ו מיי' פ"ו מהלכות סנהדרין הלכה ו ועי' בכ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סימן יד סעיף א בהג"ה:
כ ז מיי' פ"ג מהלכות עדות הלכה יא סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מו סעיף ה:
כא ח מיי' פכ"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"מ סימן לח סעיף ד:
כב ט י מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ה:
כג כ ל מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ו:
כד מ מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעי' ז:
כה נ ס מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ה:
כו ע פ מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה ה סמג לאוין רח טוש"ע ח"מ סימן ח סעיף ה וסימן יא סעיף א [רב אלפס כאן ובמו"ק פ"ג דף רפ"ו והתם והכא גרים אמר רבא]:
כז צ מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סימן יא סעיף ד:
כח ק מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעי' ג:

רבינו חננאל

התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה אחזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא. והכי קיימא לן. [ערוך]: תהי בה ר' יוחנן ומי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. פי' תימה. מקבלין עדים שלא בפני בעל דין, כגון שהיה הנתבע חולה או היו העדים חולים ומתיראין שמא יקרה מקרה בני אדם (עפ"י קהלת ג, יט) או היו מוכנים לפרש בים ושלחו לו לנתבע ולא בא וכבר פתחו ליה בדיניה מקודם, כי האי גוונא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין. והני מילי דנקיט ההוא דיינא דיסקיא מבית דין הגדול. דאי לא נקט, מצי למימר לבית דין הגדול קאזילנא. ובפי' ר"ח ובספר ישן נמצא כתוב ושלחו לו. אמר רבא הילכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצווח. וכן הלכה. גבי ב"ח, דאמרי' (פסחים ל, ב) אביי אמר למפרע הוא גובה ורבא אמ' מכאן ולהבא הוא גובה, ופסקינן הלכת' כרבא. ואי זבין ליה, אתי מלוה וטריף אע"ג דלית ליה למלוה רשות' לזבוני אלא עד דימטי זמניה. ואי זבין מלוה מקמי דימטא זמניה לא הוי זביניה זביני דלזמניה הוא דקני לה לארעא. **כתב עלה ר"ח** ז"ל שמעי' מינה מאן דקבע זמנא לחבריה למפרעיה מלוה דאית ליה עליה ומטא זמניה, לא קבעי ליה בי דינא זמנא אחרינא בתר ההוא זמנא קמא. ואי ס"ד יהבינן ליה זמנא אחרינא היכי קאמ' אביי כיון דמטא זמניה ולא פרעיה איגלאי מלתא למפרע דברשות' דמלוה הוה קאי, ורבא אמ' השת' הוא דקני. אלא לאו ש"מ דלא יהבינן ליה זמן למאן דקבע זמן מתחילה. ועוד כתב הרב ז"ל דפלוגתייהו דאביי ורבא בדאיתא לארעא בידא דמלוה הוא, דאי לאו הכי לאביי לא הוי מצי מלוה לזבוני ואקדושי להאי ארעא, ולרבא לא הוי מצי למקנייה לנפשיה אלא בבי דינא. [ערוך]: **שליחא דרבנן מהימן כבי תרי הני מילי לשמתא, אבל לפתיחא לא.** מאי טעמא, ממונא קא מחסר ליה. פירוש, דבעי למיהב לספרא פשיטי ולממונא בעינן תרי סהדי, ולכך נקראת פתיחא דהא כתבינן עלה בתחילה, ואח"כ השמתא דהיא אחרמתא והיא יותר חמורה ממנה, ואח"כ אדרכתא הראשה למיפרע מנכסיה.

מסורת הש"ס

א) [אולי רב אשי הקדמון הוא או טיומא דתהי בה רבי יוחנן רב אשי אמרה], ב) [פירושו תמלא ברש"י עירובין סו. וברש"י לעיל עו: ד"ה תהי], ג) רש"ל, ד) רש"ל, ה) בס"א: במלוה, ו) יש"ש,

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא קיימא ליה חזקה כל"ל ואות א' נמחק: (ב) שם לנכסיה דאימור קא טרח בזוזי וניזוף וכו' לנכסיה דאימור דלמא לא אשכח:

גליון הש"ס

גמ' הלכתא מקיימי'. עי' בב"מ דף טו ע"ב ברש"י ד"ה כל מעשה ב"ד וצ"ע: תוס' ד"ה ושלחו לו כו' ולא בא בהדי וכו'. עי' לעיל דף לט ע"א תוד"ה ורי"א:

מוסף רש"י

תהי בה. לשון מריח, כמו בת תיהא דמס' ע"ז (סו:) כלומר מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר (ערובין סו.) לשון מריח בקנקן כמו (ב"ב כב.) תהי ליה אקנקניה, כלומר דייק לה ופריך (לעיל עו:). **אדרכתא.** שטר פסק דין אנכסי לוה שבכל מקום שימצאם משלו יקחם ומוסרים לו השטר (ב"ב לה:).

מוסף תוס'

א. [ו]דומיא דההיא תינוק שבעל השדה עומד בתוך השדה ובחזקתו היתה עומדת, דתלמודא לא מפליג בהני תרתי מילי אלא משום חזקה [דאבות] ולא משום דהתם בעל השדה מוחזק בשדה שבחזקתו היא. אור זרוע סי' תלו. ב. דשלחו לו קאי אכולהו, דאין מקבלין לעולם אא"כ הודיעוהו. רא"ש. ג. ברא"ש: דאי לא תימא הכי כל עני נותן עיניו בבעלי ממון ויזמינהו לפני ב"ד הגדול וקודם שילך שמה יתפשר עמו כפי רצונו. ד. ואני אומר אם יזמין העני לעשיר לב"ד הגדול, יסדר טענותיו לפני דייני עירו, אם יש ממש בדבריו יאמרו שילך עמו. רא"ש. ה. ללוה. רא"ש. ו. [ש]ב"ד הגדול הוא הגדול בחכמה שבכל ישראל. רא"ש. ז. ועוד אמאי קאמר רבי יוחנן אין מקיימין הא אמרינן לעיל קבלה מיניה רבי יוסי בר חנינא כגון שהיה הוא חולה [וכו'], משמע דלרבי יוחנן אם בקשו עדים לילך למדה"י ואפי' בעדות דעלמא שאינו בקיום השטר מקבלין העדות שלא בפני בעל דין. הרא"ש בשיטמ"ק. ח. ואפי' אין עדים מבקשין לילך למדינת הים כו' דקל הוא שהקילו בקיום שטרות. רא"ש. ט. אבל בקבלת עדות שהוא דאורייתא מודה הוא דבעינן שיבא בעל השור ויעמוד על שורו. מרדכי סי' קמח.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אאבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה בולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה גולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא דהאי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דציית לא מקרעינן ליה ולא היא הכיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא וקובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן רב (א)אסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל זה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה חלא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא טאבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן ימעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן כלא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופיכו לוהאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות מחייב לשלם: נמתני ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו ° אמר לו 1תן לחכם ויחכם עוד: **מתני'** מאין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה נאבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: **גמ'** תנא סאבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין עוהאמר שמואל ידינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל פבמוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי צבמוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא (ו)קלא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא א] ° ראסור להבריח את המכס ר"ש אומר משום ור"ע מותר להבריח את המכס) בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי ° דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני (א) אהא ח)שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל תבמוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי אבמוכס העומד מאליו רב אשי אמר בבמוכס כנעני דתניא גישראל וכנעני אנס(ט) שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע כשבא מזפירין מנין דלגזל כנעני שהוא אסור ת"ל 2אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

אבל איתיה במתא לא. משמתינן ליה דהנהו איתתא ושיבבי לא עבדי שליחותם: **דאמרי שליחא דבי דינא אשכחיה ואמר ליה.** אלא משדרינן ליה עוד שליחות אחרינא בתריה: **ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא.** כי אתי ההוא פלוני לביתיה לית ליה אורחא לבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא סמכינן אשיבבי דאמרי בי דינא אמרי ליה: **אישתלי.** שכחו שליחותם קודם ששב אותו פלוני לביתו: **עד דאתא לבי דינא לא קרעינא ליה.** ואע"ג דאמר אתינא אתינא: **עד דלא ליית לבי דינא.** שאמרו [לו] לא תן לו ולא קיים: **עד דליית דינא.** ויפרע לו: **לא מקרעינן ליה.** ואע"ג דאמר פרענא: **ולא היא כיון דאמר דלייתנא קרענא.** לאלתר דדלמא לית ליה זוזי השתא וטרח אבל באתא לדינא כל כמה דלא אתי אפקרותא הוא: **קובעין זמן.** ליום שני בשבת ואם לא יבא מזמנין אותו ליום חמישי ואם לא יבא מזמנין אותו ליום שני ועד למחר לא כתבינן פתיחא שכל היום ממתינין שמא יבא: **לא יהבינן זימנא ביומי ניסן.** אין מזמנין אדם לדין בניסן ובתשרי שהן זמן קציר ובציר: **אבל י) לבתר ניסן.** שולחים שיבא ביום פלוני באייר: **לבני כלה בכלה.** באין לשמוע הדרשה בכל שבת אין אומרים לו בא ביום שני לדין דממנע ולא אתי לכלה: **בריגלא.** באין לשמוע הלכות הרגל קודם הרגל ל' יום: **כי אתו.** תובעין לקמיה דרב נחמן ביום כלה להזמין בעלי דינין לדין: **אמר להו וכי לדידכו כנופייכו.** לצורך דינכם הקהלתי אתכם: **מטה ושלחן מהו.** כיון דמידי דקאי בגו ביתא הוא ולא מתחזי לעלמא כי פרה וחמור וליכא זילותא דאבוהון או דלמא כיון דנפקי ועיילי אינשי לביתייהו וחזו להו איכא זילותא: **ויחכם עוד.** כפרה וחמור כן מטה ושלחן: **מתני' אין פורטין.** להחליף סלעים בפרוטות מיד מוכסים ליטול הפרוטות מתיבתן שנותנין בה מעות המכס וכן מכים של גבאי המכס שגובה כסף גולגולת וארנונא לפי שהן של גזל: **מתוך ביתו.** של מוכס ממעות שלו: **או מן השוק.** אם יש לו מעות בשוק שאין לוקח מתיבת המכס: **גמ' אבל נותן לו דינר.** היה חייב לו פרוטות למוכס מן המכס בשוה חצי דינר ואין לו הפרוטות נותן לו דינר כסף ומקבל הימנו פרוטות בשוה חציו מפני שהוא כמציל מידו: **דינא דמלכותא דינא.** וזה שקיבל את המכס מן המלך בדבר קצוב כך וכך לשנה אין (ב) גזלן: **שאין לו קצבה.** אלא נוטל ככל חפצו: **מאליו.** שלא מאת המלך אפי' יש לו קצבה: **כדי להבריח את המכס.** ואע"פ שאין כוונתו להנאת לבישה אלא להבריח בו בלבישת כלאים: **דינא דמלכותא דינא.** ונמצא שגוזל את המוכס ישראל זה שקיבל את המכס מיד המלך נכרי בהיתר: **נודרין.** קונם כל פירות עלי אם אין תבואה זו של בית המלך: **הורגים.** רוצחים: **חרמים.** בעלי תיגרה ומריבה וגוזלי ממון: **במוכס שהוא כנעני אנס י).** ואין לחוש אם גוזלו היכא דליכא חילול השם שאין מבין שזה מכזב: **באין עליו בעקיפין.** בחכמה עד שפוטרין את הישראל: **אחרי נמכר.** בעבד עברי הנמכר לנכרי בשוק משתעי: שלא

ו)**ומר** סבר דבר שאין מתכוין מותר. ושרי אפי' ללבוש והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בגמה מדליקין (שבת דף כט: ושם) כרבי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין התם נמי שרי אף ללבוש ולא שישאם דוקא על כתיפיו:

אין פורטין לא מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים א"ש ומ"מ קתני דנותן דינר ויחזיר לו השאר הואיל ואין ידוע בברור שהם של גזל א ור"ש נמי דאמר סתם גזילה הוי יאוש בעלים דהשתא ה"ל יאוש ושינוי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא ב דתיבה וכיס מיוחדת להצניע שם גזילות שלהם ודרכו כל שעה להניח שם:

נודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו סתם יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומחשב בלבו היום דלאין נאסר אלא אותו יום בלבד ואע"ג דדברים שבלב אין דברים משום אונסא שרו ליה הכי מפרש התם ג וה"ה שיכול לחשוב בלבו שעה אחת או רגע וכן נוהגים כשהאנסים מ) מדירים היהודים הדרים תחתיהם שלא יצאו לדור בעיר אחרת יכולין לידור סתם שלא יצאו ובלבם יחשבו היום ואפי' הוא מפרש בשפתיו שלא יצא ממנו כל ימי חייו יכול להערים ולחשוב בלבו שום תנאי ואם מבטל בשפתיו בלחש כ"ש דהוי ביטול גמור נ): שלא

מסורת הש"ס

א) [נ"ל אסין], ב) [נ"ל חייבין], ג) [לעיל קיא: לקמן קיד:], ד) גיטין י: נדרים כח. ב"ב נד: נה., ה) כלאים פ"ט מ"ב, ו) [ע' תוס' זבחים לא: ד"ה הא ר' יהודה], ז) גרסינן במס' שמחות פ"ב הלכה ט' הגונב את המכס ה"ז שופך דמים ולא שופך דמים בלבד אלא כאלו עובד ע"ז ומגלה עריות ומחלל שבתות, ח) נדרים כז:, ט) [בס"א: ישראל וגוי], י) [מניסן לבתר ניסן כצ"ל], כ) בס"א: שהוא נכרי, ל) שייך אחר ד"ה אין פורטין, מ) בס"א: כשהשרים, נ) וכ"ז דוקא להנצל מן האנסים אבל בלא"ה אסור לגנוב דעת הבריות ח"ו כל שהוא אפי' שלא בשעת נדר,

תורה אור השלם

1. תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֶף לֶקַח: משלי ט ט
2. אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ: ויקרא כה מח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמתני לה אהא נודרין וכו' של תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של מלך: (ב) רש"י ד"ה דינא וכו' אין זה גזלן: (ג) תוספות ד"ה ומר וכו' והא נמי דתנן בפ' בתרא דכלאים מוכרי כסות:

גליון הש"ס

גמ' א"ל תן לחכם וכו'. עירובין סה ע"ב: שם אסור להבריח. עיין פסחים דף קיב ע"ב: שם דמ"ס דבר שאין מתכוין מותר. זבחים לא ע"ב תוד"ה הא ר"י:

רבינו חננאל

ואמר רבא האי מאן דכתיבא פתיחא עלויה על דלא אתא לבי דינא וכו'. הני כולהו דרבא הילכתא נינהו. אמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני זימנא וזימנא ובתר זימנא עד למחר לא כתבינן פתיחא וכו', ה"מ גברא דלא שכיח במתא אבל איתתא דשכיחא במתא דיתבא ולא אתיא מורדת היא. וכן כל שהוא כיוצא בה לאלתר הוי מורד וכתבין עליה פתיחא לאלתר. תנן (כלאים פ"ט מ"ב) **לא ילבוש אדם כלאים אפילו על גבי י' מלבושין להבריח בו את המכס.** להבריח בו את המכס, פי' כדי שיראה כי מבגדי מלבושו הוא ולא מבגדי סחורה. והא דתנן נודרין להרגים ולחרמים כול'. מפורש במקומו (נדרים כח, א) כי נודר יאסרו כל פירות שבעולם עליו מחשב בלבו הי[ום] ומוציא בשפתיו סתם, אע"ג דקימא לן דברים שבלב אינן דברים, לגבי אנסין איפשר דלא עקר לנידריה כי האי גונא שרו ליה רבנן. [ערוך]: **רבי עקיבא אומר אין באין עליו בעקיפין.** פי' בערמומיות. [ערוך]: מניין לגזל גוי שאסור שנאמר אחרי נמכר גאולה תהיה לו,

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ' כה מהל' סנהדרין הל' י טוש"ע ח"מ סי' יא סעי' ג בהג"ה:
ל ב ג מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה י סמג עשין רח טוש"ע שם ס"ג:
לא ד ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ד:
לב ו ז מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' א:
לג ח ט י מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' ה סעי' א ב:
לד כ ל (מיי' שם) טוש"ע שם סעי' ב בהג"ה:
לה מ נ ס מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' ט ועיין מ"מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט ס"ד:
לו ע מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעי' ב וסעי' ז ח ט:
לז פ צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
לח ק מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יח סמג לאוין רטו טוש"ע י"ד סי' שא סעי' ה:
לט ר מיי' פ"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:
מ ש ת א מיי' פ"ג מהל' שבועות הל' א ב ופ"ד מה' נדרים הל' א סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלב סעי' יד:
מא ב מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ו:
מב ג מיי' פ"י מהל' מלכים הל' יב:
מג ד מיי' פ"א מהל' גזילה הלכה ב ופ"א מהל' גניבה ה"א סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב וסי' שנט סעי' א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' דתניא אסור להבריח בהם כל"ל. וכ"ה ברי"ף ור"ל בכלאים ובנימוקי יוסף הגירסא בו וכן בדר' עקיבא ויעו"ש בנ"י דגרים להדיא בלשון הת"ק תניא אסור ללבוש עשרה בגדים כלאים זה על זה להבריח בו את המכס וכ"כ הרא"ש וכן נלע"ד שהיתה גירסת התוס' בזבחים דף לא ע"ב ד"ה הא ר"י ויעו"ש ולשון סוגיין בשלמא לעניין כלאים וכו' הכי מוכח וע' פני יהושע ודו"ק:

מוסף תוס'

א. ותלינן שלפעמים נותן לו שאר מעותיו. נימוקי יוסף. ב. לקבל ממון הבא מן המקום המיוחד להצניע בו גזילה. נימוקי יוסף. ג. [ד]נהי דסתמא לעולם משמע, הני מילי היכא דליכא אונסא משום דטפי משמע לעולם מהיום אבל היכא דאיכא אונסא הך אונסא מפרש ליה לדבוריה דהיום קאמר כיון שלא אמר בפירוש בהיפך. ר"ן נדרים כח ע"א.

מוסף רש"י

לא דבר שיש בו אחריות ממש. לא שגזל קרקע והניחה לפניהן, **אלא אפילו פרה כו'.** והכל מעידין שהיה דנגזל **חייבין** (לעיל קיא:). **דינא דמלכותא.** של עכו"ם (גיטין י:) כל מסים וארנוניות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים להנהיג במלכותא, דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק בממון חבירו על פי חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל (רשב"ם ב"ב נד:). **נודרין להרגין.** שהוא הורג על עסקי ממון, שאם בא להורגו יכול לדור על זה שהוא של תרומה ויאמר נדר זה עלי אם אינו של תרומה, אף על פי שאינו של תרומה, כדי שלא יטלם, לפי שיש חיוב מיתה לזו, והנדר מותר והיינו נמי נדרי אונסין (נדרים כז:). **ולחרמין.** שהוא לסטים בעלמא שאינו הורג (שם). **ולמוכסין.** נוטל מכס המלך ורוצה ליטול פירותיו בעל כרחו (שם). **אף על פי שאינה של תרומה.** יכול לידור שהן של תרומה כדי שלא יטלם (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא ימשכנו ויצא כו'. והני תנאי דפרק המקבל (ב"מ דף קיא:) (ושם) דסברי דגזל הכנעני מותר מוקמי לה להאי קרא לדרשה אחריתי א:

יכול יגלום עליו. פי' בקונטרס יכול יניח (ד) הכנעני לכפול ולהוסיף על הלואתו לתבוע מה שלא נתן ותימה לר"י דאמאי אצטריך קרא להכי דאטו יפסיד ויניח את הכנעני להטעות את עצמו ב ונראה לר"י דה"פ יכול יגלום עליו שיטעה את הכנעני ג ויתן לו פחות ממה שנתן לו ת"ל וחשב עם קונהו וכן פי' בערוך בערך גלם ד אע"ג דטעות כנעני היה (י) מותר אסור להטעותו במקום שהכנעני יודע שגוזל ועושה עצמו כלא ידע:

הכי קאמינא אי דכותי נינהו. נראה לר"י שכן היה דעתו מתחילה כמו שהשיב להכותי ולא כמו שהיה הכותי סובר דא"כ היה סובר דגזל הכותי מותר דאין חילוק בין גניבה לגזילה דבגניבה איכא (ה) חילול השם כשידע לבסוף וכל הנך שמעתא לא אייתי אלא הנהו דאסרי גזל כנעני ולא מייתי תנאי דהמקבל (שם) דשרי: **היכי מייאשי.** היה להם לתבוע בדין את כל אדם העוברים עליהם אלא ודאי לכך מתייאשים לפי שבדין אין משלמין להם כלום משום דדינא דמלכותא דינא ובקונטרס פי' היכי מייאשי כלומר מי הוי יאוש והא יאוש כדי הוא ולא קני דאין כאן שינוי רשות שהרי הן מונחים ברשות הרבים ושינוי מעשה נמי ליכא דהשתא נמי הוי גופי דדיקלי מיקרו כדאמר לעיל בהגוזל קמא (דף צו. ושם):

ולא

שלא ימשכנו ויצא יכול יגלום עליו ת"ל [1]וחשב עם קונהו * ידקדק עם קונהו אמר רב יוסף לא קשיא הא בכנעני הא בגר תושב אמר ליה אביי והא תרווייהו גבי הדדי כתיבי לא לך אלא לגר שנאמר [2]לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב משפחת גר זה העובד כוכבים כשהוא אומר או לעקר זה הנמכר לעבודת כוכבים אלא אמר רבא לא קשיא כאן בגזילו וכאן בהפקעת הלוואתו א"ל אביי עבד עברי הפקעת הלוואתו הוא רבא לטעמיה דאמר רבא * עבד עברי גופו קנוי אמר רב ביבי בר גידל אמר ר"ש חסידא גזל כנעני אסור אבידתו מותרת גזילו אסור דאמר רב הונא מנין לגזל הכנעני שהוא אסור שנאמר [3]ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נותן לך בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך אבידתו מותרת דאמר רב חמא בר גורי' אמר רב מנין לאבידת הכנעני שהיא מותרת שנאמר [4]לכל אבדת אחיך לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר לכנעני ואימא הני מילי היכא דלא אתי לידיה דלא מחייב לאהדורי בתרה אבל היכא דאתי לידיה אימא ליהדרה אמר רבינא [4]ומצאתה דאתאי לידיה משמע: תניא ר' פנחס בן יאיר אומר במקום שיש חילול השם אפי' אבידתו אסור אמר שמואל טעותו מותרת כי הא דשמואל זבן מכותי(ט) לקנא דדהבא במר דפרזלא בד' זוזי ואבלע ליה חד זוזא רב כהנא זבן מכותי מאה ועשרים חביתא במאה ואבלע ליה חד זוזא אמר ליה חזי דעלך קא סמיכנא רבינא זבן דיקלא הוא וכותי לצלחא א"ל לשמעיה קדם ואייתי מעיקרו דכותי מניינא ידע רב אשי הוה קאזיל באורחא חזא שיבשא דגופנא בפרדיסא ותלי בה קיטופי דעינבי אמר ליה לשמעיה * זיל חזי אי דכותי נינהו אייתי אי דישראל נינהו לא אייתי לי שמע ההוא כותי דהוה יתיב בפרדיסא אמר ליה דכותי שרי א"ל כותי שקיל דמי ישראל לא שקיל דמי גופא אמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רבא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גישרי ועברינן עלייהו א"ל אביי ודלמא משום דאייאוש להו מינייהו מרייהו אמר ליה אי לא דינא דמלכותא דינא היכי מייאשי והא לא קא עבדי כדאמר מלכא מלכא אמר זילו וקטלו מכל באגי ואינהו אזלו וקטלו מחד באגא שלוחא דמלכא כמלכא ולא טרח ואינהו אפסיד אנפשייהו דאיבעי להו דאינקוט מכוליה באגי ומשקל דמי אמר רבא מאן דמשתכח בבי דרי פרע מנתא דמלכא וה"מ שותפא אבל אריסא אריסותיה הוא דקא מפיק ואמר רבא בר מתא אבר מתא מיעבט וה"מ דברלא ארעא וכרגא דהאי שתא אבל שתא דחליף הואיל ואפיים מלכא חליף ואמר רבא הני דדיירי דרי בתוך התחום אסור ליקח מהן מאי טעמא משום דמערבא חיותא דמתא בהדייהו חוץ לתחום מותר ליקח מהם אמר רבינא אם היו בעלים מרדפים אחריהם אפילו חוץ לתחום אסור מכריז רבא ואיתימא רב הונא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דידע סהדותא לכותי [א] ולא תבעו מיניה ואזל ואסהיד ליה בדיני דכותי על ישראל חבריה משמתינן ליה מאי טעמא דאינהו מפקי ממונא

אפומא

שלא ימשכנו ויצא. כלומר שלא יוציאוהו בית דין מיד הכותי אלא בגאולה: **יגלוס.** יכול יניח את הכנעני לכפול ולהוסיף ולתבוע מה שלא נתן: **גר תושב.** אין עובד ע"ז ואוכל נבילות: **ולא לך אלא לגר.** בקדושין היא (ד' כ.) ובערכין (דף ל:) כמה קשה אבקה של שביעית אדם שנושא ונותן בפירות שביעית סוף מוכר את עצמו שנאמר (ז) ונמכר לך לא לך אלא לכנעני כו' ולע"ז עצמה לחטוב עצים ולשאוב מים ואכולהו קאי גאולה תהיה לו אלמא גזל כנעני אסור: **בהפקעת הלוואתו.** שאין גזל ממש שרי (ג) כי ליכא חילול השם (ט) ולהבריח המכס הוי כהפקעת הלואתו: **הפקעת הלואתו הוא.** שהלוהו על עבודתו ואפי' הכי אמר ר' עקיבא לא יצא על כרחו: **גופו קנוי.** כל שש שנים ונמצא שגזלו ממש: **טעותו.** היה חייב לו לישראל וטעה בחשבון (מ) דליכא חילול השם: **לקנא דדהבא במר דפרזלא.** מזרק של זהב בחזקת של נחושת: **ואיבלע ליה זוזא.** ועוד טעות אחרת שעיכב זוז מדמיו והטעהו בחשבון שלקח ג' במקום ד': **ואמר.** רב כהנא לכותי חזי דעלך סמיכנא אינו מונה אותם כדי להוציא עצמו מן החשד. ל"א כותי א"ל לרב כהנא חזי דעלך סמיכנא זו שמעתי: **נגלחא.** לבקע: **מעיקרו.** פסקית של לד העיקר קח לצרכי שהן עבים: **דכותי מניינא ידע.** מנין הפסקים מנה אבל לא נתן עיניו כמה דקים יש וכמה גסים יש: **שיבשא.** זמורות: **קטופי.** אשכולות: **היכי מיאשי.** כלומר מי הוי יאוש הא יאוש כדי הוי (א) ואין כאן שנוי רשות שברה"ר הן ושינוי מעשה נמי ליכא דהשתא נמי גופא דדיקלא מקרו: **והא לא עבדי שליחותיה דקאמר מלכא.** ואשתכח דלאו דינא דמלכותא הוא ואמאי עברינן עלייהו: **ולא טרח.** אין עליו לטרוח וליקח מזה אחד ומזה אחד: **באגא.** בקעה: **דמשתכח בבי דרי.** היו ארבעה שותפין בגורן והביאו שלשה חלקן בביתן והרביעי' נמצא בגורן: **פרע מנתא דמלכא.** בשביל כולם ולכשיבאו חביריו אין יכולין לומר שלך היה ולא שלנו ואם גבאי זה ישראל הוא שקנה מן המלך את המס אין כאן משום גזל דדינא דמלכותא דינא ואם כותי הוא מותר לקנות ממנו: **אריסותיה מפיק.** דאין לו חלק בגופו של קרקע ואין עליו לפרוע חלק בעל הבית ולענין זבוני לא מזבנינן מיניה דגזל הוא מה שנטלו מן האריס: **בר מתא אבר מתא מיעבט.** רשות ביד ישראל גבאי המלך למשכן בן העיר על מס בן עיר חבירו דדינא דמלכותא דינא: **והני מילי דכורלא.** (ב) אברול ארעא מס קרקע שאכל פירות: **וכרגא.** כסף גולגולת דשתא דא: **אבל שתא דחליף חליף.** (ג) והוא הגבאי כבר פרע למלך כל קצבה שקיבל עליו שנה שעברה ומעתה המס שלו ולו אין כח למשכן את זה על חבירו: **דדיירי דרי.** עכו"ם שיש להם בהמות ומזבלין מהן שדות בשכר: **אסור ליקח מהן.** בהמה שמא נתחברה עם בהמותיהם של ישראל ושל בני ישראל הוא:

אפומא

שאנך בשיטמ"ק. ג. ויעשנו כגולם. הרא"ש בשיטמ"ק. ד. [ד]הרב בעל הערוך פירש יגלום מלשון גולמי כלי עץ, כל דבר שאינו נגמר קרוי גולם. רשב"א.

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ז מהל' גניבה הל' ח סמג לאוין קנב:
מה ב טוש"ע ח"מ סי' שמח סעי' ב בהג"ה:
מו ג מיי' פ"ב מהל' נזירות הל' יח:
מז ד ה מיי' פי"א מהל' גזלה ואבדה הלכה ג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסו סעי' א:
מח ו ז מיי' שם הלכה ד ה סמג שם טוח"מ סימן שמח וש"ע שם סעי' ב בהג"ה:
מט ח ט י מיי' פ"ה שם הלכה יד והל' טו והל' יז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסט סעי' ב:
נ כ מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעי' ז:
נא ל טור ח"מ שם:
נב מ מיי' שם ופ"ח מהל' חובל ומזיק הלכה ו סמג שם טוש"ע שם וסי' קכח סעי' ב וסימן שפח סעי' ו:
נג נ מיי' שם וע' בהגהות מיימוני שם סמג שם טוש"ע שם סי' קכח סעי' ב (בהג"ה):
נד ס מיי' פ"ו מהל' ת"ת בהלכות קטנות הלכה יד סי' ט סמג עשין קז טוש"ע ח"מ סי' כח סעי' ג וטוש"ע י"ד סי' שלד סעי' מג:

הגהות הגר"א

[א] גמרא (ולא תבעו מיניה) תא"מ:

מוסף רש"י

שנאמר לגר. פרשה אחרת היא הסמוכה לנמכר לך וכי תשיג יד גר ותושב עמך וגו' (קדושין כ.) ורישא דברייתא במסכת ערכין (ל:) בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית, אדם נושא ונותן בפירות שביעית סוף מוכר מטלטליו כו' עד לא באת לידו עד שמוכר עצמו שנאמר ונמכר לך ולא לך אלא לגר (ב"מ עא.). **זה הנמכר לעבודת כוכבים.** שהיה נעשה משרת לעבודת כוכבים לחטוב עצים ולשאוב מים (ערכין ל: ובעי"ז ב"מ עא.). **עבד עברי גופו קנוי.** עד שיגיעו ימי חיפושו (קדושין טז.). **ומצאתה.** שתהא קרויה מציאה, דאתאי לידיה משמע. ואפילו הכי אחיך ולא עובד כוכבים, ולמדך שאבידת כנעני מותרת ולא תימא כי אמעוט אבידת כנעני מלטרוח אחריה אמעוט אבל אי נקטה חייב לאהדורה (ב"מ כז. ובעי"ז שם ב.).

רבינו חננאל

שלא ימשכנו ויצא. פי' לא ימשוך עבד עברי מביתו של גוי בכח. [ערוך]: **יכול יגלום עליו, תלמוד לומר וחשב עם קונהו ידקדק עם קונהו.** פירוש, יכול יגלום החשבון ויטעהו, תלמוד לומר וחשב. **אמר רב ביבי בר גוזלא אמר ר' שמעון חסידא גזל גוי אסור, אבידתו מותרת. גזילו אסור כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנין לגזל גוי שהוא אסור שנאמר** (דברים ז, טז) **ואכלת את כל העמים אשר ה' אלהיך נותן לך, בזמן שמסורין בידך ולא בזמן שאין מסורין בידך. אבידתו מותרת כי הא דאמר רב חמא בר גוריא אמר רב מנין לאבידת גוי שהיא מותרת שנאמר** (דברים כב, ג) **וכן תעשה לכל אבידת אחיך, ולא אבידת גוי. תניא ר' פנחס בן יאיר אומר במקום שיש חילול ה' אף אבידתו אסורה.** מסקנא דשמעתין גזל הגוי בזמן הזה אסור. [ערוך]: **שמואל זבן לקנא דדהבא במר דפויזא מההוא גוי, ואבלע ליה זוזא וכו'.** ואבלע ליה זוזא נתן לו זוזא יתירה, כדי שיאמר הגוי בדעתו הטעיתי הקונה בכסף, וימהר לילך ולא ידקדק מה מכר. **שמואל זבן לקנא דדהבא בכלל דפליזא.** פירוש ספל של זהב מכלל של נחושת מוצהב ואבלע ליה חד זוזא ונתן לו ה' בד' להתראות כמו שטעה וימהר הגוי לילך. **וכן פירש רבינו חננאל ז"ל,** וז"ל, שמואל קנה ספל של זהב מגוי בחזקת שהיא פליזא. פי' נחשת מוזהב בד' זוזי ואבלע ליה זוזא, נתן לו זוזא יתירה כדי שיאמר הגוי בדעתו הטעיתי הקונה בכסף וימהר לילך ולא ידקדק מה מכר. ע"כ. **שמואל זבן לקנא דדהבא במר דפליזא.** פירש רבינו חננאל, שא"ל הגוי נחשת הוא וטעה מעצמו, אבל שמואל לא הטעה הגוי, דאמר שמואל פרק (כל הבשר) [גיד הנשה (חולין צד, א)], אסור לגנוב [דעת הבריות ואפי'] דעת גוי. והקפיד על שמעיה דיהיב לגוי תרנגולת במר שחוטה. **ואבלע ליה זוזא.** פירוש, נתן לגוי זוז יותר בהבלעה כדי שיאמר בדעתו טעיתי הקונה, וממהר לילך ולא ידקדק מה מכר. [ערוך]: **רבינא זבן דיקלא [הוא וכותי] לסלותי.** ס"א לצלוחי. פי' זבן דקל הוא וגוי ביחד לקצוץ חתיכות ולחלקו. א"ל לשמעיה אייתי לי מעיקר של דקל מאצל השרשים ששם עביו, דגוי מנינא ידע ובמניינא קא מיפייס. **הרי פירש דרב אשי סבר גזל הגוי אסור.** ממעשה דרבינא ורב אשי טעותא דגוי שרי. **אמר שמואל דינא דמלכותא דינא. אמר רבא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גישרי עברינן עלוייהו.** וקיימא לן כוותיה דשמואל, דהא רבא קאי כוותיה ומחזיק לטעמיה. **ואמר רבא בר מתא אבר מתא מיעביט. והני מילי בכולדא ובכרגא דשתא דא אבל חליפא לה שתא כיון דמיפייס מלכא לא.** ראובן ושמעון במדינה אחת וברח ראובן, ושמעון מתמשכן על של ראובן ופורע מנת המלך וחוזר הוא ופורע מראובן. **ירושלמי לקמן בפרקין** (ה"ו) **ובפ' שני דייני גזירות** (כתובות פי"ג ה"ב). ר' יהושע בן לוי אמר אין אדם נתפס על חבירו וחייב ליתן לו אלא בארנון ובגולגולת. רב אמר דן יכיל למימר ליה את שרי עביטיך מינאי. **פירוש, אין אדם נתפס על חבירו וחייב ליתן לו,** כלומר שאם ראובן חייב למלוה שלו, גוי או ישראל, והלך אותו המלוה ותפס את שמעון בן עירו ומשכנו בעבור ראובן, והלך שמעון ונתפשר עם זה המלוה ונתן לו כסף או משכון, אין (ה)ראובן חייב לשמעון כלום, כי המלוה הזה שלא כדין תפס את שמעון. **אלא בארנון ובגולגולת,** פירוש אלא אם כן תפסו גבאי המלך את שמעון בעבור ראובן בן עירו שהיה חייב אותו ראובן ארנון או גולגולת, פירוש

מסורת הש"ס

א) קדושין כ. ב"מ עא. [ערכין ל:], ב) [יבמות מו.], ג) לפי שנהגו הכנענים מנהג הפקר בקניני אחרים. לכן מדדו להם במדתם ודנום כדיניהם (ועי' לעיל דף ל"ח ע"א מה שמובא שם בשיטה מקובלת), ד) קדושין טז. כח., ה) [ב"מ פז: בכורות יג:], ו) שיש גם לו כמוך נמוסים ומשפטים לדיקים בדברים שבין אדם לחבירו, ז) שנוהגים הפקר בקניני אחרים, ח) [ב"מ ב. כז.], ט) לפי שנלמדו הכותים לאלילי ז' אומות ולמנהגיהם לכן דנום בדיני ממונות כדין ז' אומות, י) [גי' הערוך ערך בלר ג' וה"מ בכולגא פירוש יבול הארץ כלומר מס הארץ], כ) [ויקרא כה], ל) בס"א נוסף: כגון היכא דטען ליה ליורש נתתי לאביך ומת דלא ידע נכרי בהדיא דמשקר, מ) בס"א נוסף: או שהבליעו, נ) בס"א ליתא: היה,

תורה אור השלם

1. וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ: ויקרא כה נ
2. וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר: ויקרא כה מז
3. וְאָכַלְתָּ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תָחֹס עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵיהֶם כִּי מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ: דברים ז טז
4. וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: דברים כב ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה היכי מיאשי וכו' דאין כאן וכו' נמי גובי. נ"ב ע"ל דף לו ע"א: (ב) ד"ה והני מילי דכולגא ארעא כנ"ל ותיבת אברול נמחק: (ג) ד"ה אבל וכו' חליף הואיל דהגבאי כבר וכו' משנה שעברה: (ד) תוס' ד"ה יכול וכו' יניח את הכנעני: (ה) ד"ה הכי וכו' דבגניבה איכא נמי חילול:

גליון הש"ס

גמ' ידקדק עם קונהו. עיין פי' המשניות להרמב"ם פי"ב מ"ז דכלים: שם עבד עברי גופו קנוי. עיין יבמות דף מו ע"א ובנ"י שם: שם זיל חזי אי דכותי. עיין בב"מ דף מח ע"א תוס' ד"ה נתנה לסיטון:

מוסף תוס'

א. דליכא למימר דס"ל דקרא איירי כשידם תקיפה על עצמם דא"כ היכי קאמר קרא דיצא ביובל, איך יצא ביובל והלא הכותי לא יניחנו לצאת. תוס' ב"מ פז ע"ב ד"ה אלא. ע"ש. ב. ועוד תיפוק ליה [דאסור] מלא תחנם. תוס'

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אפומא דחד ולא אמרן אלא חד אאבל בתרי לא וחד נמי לא אמרן אלא בדיני דמגיסתא אבל בי דוואר באינהו נמי (א) חד אמומתא שדו ליה אמר רב אשי כי הוינא בי דרב הונא איבעיא לן אדם חשוב דסמכי עליה כבי תרי מפקי ממונא אפומיה ולא איבעי ליה לאסהודי או דלמא כיון דאדם חשוב הוא לא מצי משתמיט להו ומצי לאסהודי תיקו אמר רב אשי האי בר ישראל דזבין ליה ארעא לעובד כוכבים אמצרא דבר ישראל חבריה משמתינן ליה מאי טעמא אי נימא משום דינא דבר מצרא גוהאמר מר דזבין מעכו"ם דוזבין לעכו"ם ליכא משום דינא דבר מצרא אלא הדאמרי' ליה ארבעית לי אריא אמצראי המשמתינן ליה עד דקביל עליה כל אונסא דאתי מחמתיה:

מתני' ינטלו מוכסין את חמורו ונתנו לו חמור אחר נטלו לסטים את כסותו ונתנו לו כסות אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן: זהמציל מן הנהר או מן הגיים או מן הלסטין אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו וכן נחיל של דבורים אם נתייאשו הרי אלו שלו א"ר יוחנן בן ברוקה חנאמנת אשה או קטן לומר מכאן יצא נחיל זה טומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו ואם הזיק משלם מה שהזיק אבל ילא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף קוצץ ונותן את הדמים:

גמ' תנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים קסבר ° יאוש כדי לא קני ומעיקרא באיסורא אתא לידיה ואיכא דאמרי כאם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים מ"ט דיאוש כדי קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר לבעלים הראשונים: הרי אלו שלו מפני שהבעלים כו': אמר הרב אשי ° לא שנו אלא לסטים עובד כוכבים אבל ליסטים ישראל לא סבר למחר נקיטנא ליה בדינא מתקיף לה רב יוסף לאדרבה איפכא מסתברא עכו"ם דדייני ובגיתי לא מייאש ישראל כיון דאמרי מימר מייאש אלא אי איתמר אסיפא איתמר המציל מן העכו"ם ומן הלסטים אם נתייאשו הבעלים אין מסתמא לא לא שנו אלא עכו"ם משום דדייני בגיתי אבל לסטים ישראל כיון דאמרי מימר מייאש נתנן התם עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן של גזלן אין מחשבה מטמאתן ושל גנב מחשבה מטמאתן ר"ש אומר סחילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן של גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל יאוש קני רבה אמר בידוע נמי מחלוקת א"ל אביי לרבה לא תיפלוג עליה דעולא דתנן במתני' כוותיה לפי שלא נתייאשו הבעלים טעמא דלא נתייאשו הבעלים אבל נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו אמר ליה אנן לפי שאין יאוש לבעלים מתנינן לה תנן נטלו מוכסין חמורו כו' מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב בשלמא לעולא דאמר בידוע קני הכא נמי בידוע ודברי הכל אלא לרבה דאמר בידוע נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר"ש בלסטים מזויין ור"ש היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן ת"ש טהגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר"ש קשיא גנב בשלמא לעולא דאמר בידוע קני הכא נמי בידוע ודברי הכל היא אלא לרבה דאמר בידוע נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר"ש הכא נמי בלסטים מזויין ור' שמעון היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן ואי בעית אימא הא מתניתא רבי היא דתניא רבי אמר גנב כגזלן

וקיימא

אפומא דחד. ונמצא שהפסידו שלא כדין: **דמגיסתא.** בני כפר שאין יודעין לדון במשפט: **בי דוואר.** שלטון: **חד אמומתא שדו ליה.** על פי עד אחד אין מוציאין ממון אבל מחייבין בעל דין שבועה להכחיש העד כדין תורה. לשון אחר דמגוזתא אנסין בחזקה כמו אתו גוזאי וקא מחו ליה (מגילה כח.) סריסים י) (של בית רבי) העומדין לרדות בחזקה: **והאמר מר זבין מעכו"ם כו'.** בבבא מציעא בהמקבל: **ארבעית.** הרבעת: **מתני' הרי אלו שלו.** דמסתמא נתייאשו הבעלים מיד וקננהו היאך ביאוש ° ושינוי רשות: **אם נתייאשו הבעלים.** דשמעינן דאייאוש דאמר ווי לחסרון כיס אבל סתמא לא וקשיא לסטים דסיפא אלסטים דרישא ובגמרא פריך ומשני לה חדא בלסטים עכו"ם וחדא בליסטים ישראל דמייאש מסתמא: **נחיל.** גיור"א: **לא יקוץ את הסוכה.** נתיישבו דבורים על סוכת חבירו וירא ליטלן אחת אחת שלא יברחו לא יקוץ את הסוכה להוליכן כולן ביחד ואפילו ע"מ ליתן דמים: **גמ' אם נטל.** חמור מן המוכסין: **יחזיר לראשונים.** ופליגא ברייתא אמתני': **יאוש כדי.** שנתייאשו הבעלים ביד מוכס לא קנה המוכס ביאוש לבדו בלא נתינת דמים או שינוי מעשה וכי אתא ליד שני באיסור אתא לידיה: **אם בא להחזיר.** שחסיד הוא: **יחזיר לבעלים הראשונים.** ולא למוכס: **בגיותא.** °בגאוה וזרוע: **אמרי מימר.** לא יתן לו ואין חובטין במקלות. לשון אחר דאמרי לנגזל מי יימר כדקאמרת הבא עדים שגנבו ממך: **מחשבתו מטמאתן.** חישב עליהם בדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון (ב) לעוצבא ולמטה ירדו לטומאה מיד: **ושל עבדן.** שאומנותו בכך סתמיה למכירה הלכך אין מחשבתו מחשבה שאם יבאו בני אדם לקנותו ימכרנו להן ונמצא שסופן למנעלין ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך: **של גזלן אין מחשבתו מטמאתן.** דלאו דידיה הוא דכיון דידע מאן שקליה מיניה לא מייאש: **ושל גנב מחשבתו מטמאתן.** דאייאוש מרייהו דלא ידעי למאן יתבעו: **חילוף הדברים.** גזלן כיון דשקליה מיניה בהדיא ולא מצי קאי באפיה מייאש גנב סבר בחישנא ליה ומשכחינא ליה: **בסתם.** דלא שמעינן דמייאש דבהא פליגי דמר סבר סתם גניבה יאוש בעלים הוא ולא סתם גזילה ומר סבר חילוף הדברים כדפרישית: **אבל בידוע.** דשמעינן דמייאש: **דברי הכל יאוש כדי קני.** ואפי' גנב לר"ש וגזלן לרבנן: **בידוע נמי מחלוקת.** דאי נמי דשמעינן דמייאש אמרי רבנן בגזלן דלא הוי יאוש דכל שעתא דעתיה למנקטיה בדינא וכן גנב לרבי שמעון: **דתנן במתניתין.** הך מתניתין דעורות דטהרות דקתני לפי שלא נתייאשו הבעלים: **שאין יאוש לבעלים.** אין יאושן יאוש: מוכס גזלן לסטים גנב: **ומשני בלסטים מזויין.** דגזלן הוא: **היינו גזלן.** והא תנא ליה מוכס: **אנס.** דקתני גבי גזלן הוי חמסן דיהיב זוזי: **ורבי שמעון היא.** דאמר גזלן קני:

וקיימא

ולא אמרן אלא חד אבל בתרי לא. וא"ת והא לעיל שרי להפקעת הלואה וא"כ מפסידים אותו הרבה שאם היה רוצה יכול לכפור וי"ל דמכל מקום לא משמתינן ליה כיון שאין משלם על ידם אלא מה שחייב לו: **ליכא משום דינא דבר מצרא.** פירשתי בפרק המקבל (ב"מ דף קח:): **עד דמקבל עילויה כו'.** אומר ר"ת דהיינו דוקא כשישראל רוצה ליתן לו כמו שנותן לו העכו"ם אבל אם העכו"ם רוצה ליתן לו יותר ° אין להפסיד בשביל כן: **תנא ואם נטל כו'.** מפורש לעיל במרובה (דף סז. ל): **רבה אומר בידוע נמי מחלוקת.** והא דאמר במרובה (לעיל דף סח.) ואף רבי אלעזר סבר חיוביה לאחר יאוש כו' עד דפריך ודלמא דשמעי' דאייאש האי פירכא לא אתי אליבא דרבה דאיהו לא מפליג מידי בין סתם לידוע: **לפי שאין יאוש לבעלים מתנינן לה.** אין מגיה המשנה אלא כך מפרש שלא נתייאשו הבעלים בלבם אפילו אומרים שנתייאשו: **היינו גזלן.** ואפי' למ"ד א] לסטים מזויין גנב הוא לענין שמשלם כפל אבל מ"מ גזלן הוא דמקרי: **ת"ש הגנב והגזלן.** ומשום דמיטמר מאינשי קרי ליה גנב אע"ג דלא משלם כפל למ"ד (שם) גזלן הוא:

דתקנה

עין משפט נר מצוה

נה א ב טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ד בהג"ה:
נו ג מיי' פ"ב מהל' שכנים הלכה ו סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סי' קעה סעיף לח:
נז ד (מיי' שם) טוש"ע שם סעיף לט:
נח ה מיי' שם הלכה ז ופ"ו מהל' ת"ת הל' יד סי' ח סמג שם וסי' קז טוש"ע ח"מ שם סעיף מ וטוש"ע י"ד סי' שלד סעיף מג:
נט ו מיי' פ"ה מהלכות גזילה ואבידה הל' י סמג עשין מב טוש"ע ח"מ סי' שסט סעיף ה:
ס ז מיי' שם פ"ו הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ ופי"א הל' י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רנט סעיף ז וסימן שסח סעיף א:
סא ח מיי' פ"ו שם הל' טו סמג שם טוח"מ סי' שע:
סב ט י מיי' שם הל' יד סמג שם טוח"מ שם:
סג כ מיי' פ"ה שם הלכה י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שסט סעיף ה:
סד ל מ מיי' שם פ"ו הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שסח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה היינו גזלן ואפילו למ"ד. נ"ב לעיל נז ודף עט:

לעזי רש"י

גיור"א. (אינו לע"ז. אולי צ"ל: גדוד).

מוסף רש"י

עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן. בעל הבית אינו עשוי למוכרן ועושה מהן מטות ודולבקאות וקטבלאות ומשחשב עליהן לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה מקבלין טומאה מיד (לעיל סו:). **ושל עבדן.** העשוי למכור אין מחשבתו מטמאתו דעביד דממליך ומזבין והלוקח יעשה מהם מנעלים ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך (שם). **של גזלן אין מחשבה מטמאתן.** ואע"פ שחישב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה, כגון לכיסוי חבילות סוסים ופרדים, כמו שעושין מעורות דובין, מ"ט דסתם גזילות ליכא יאוש, דכיון דידע מאן שקליה אזיל ותבע ליה לדינא (שם). **חילוף הדברים.** סתם גזילה איכא יאוש, דכיון דלעיניה גזלה מיניה איניש אלמא הוא, אבל סתם גניבה ליכא יאוש, דסבר משכחנא ליה לגנב (שם וכעי"ז קדושין נב:). **והאנס.** חמסן דיהיב דמי (לעיל סז.). **הקדשן הקדש.** ואסור ליהנות (שם). **ותרומתן תרומה.** אסור לזרים (שם).

מסורת הש"ס

א) צ"ל רב כהנא וכן הוא גירסת הרא"ש, ב) ב"מ קח:, ג) [צ"ל דאמר יעב"ץ], ד) לעיל סו., ה) צ"ל רב אסי וכן הוא גירס' הרא"ש, ו) [מפירש"י ב"מ ל: ד"ה דיני דמגיזתא נראה דגרס הכא בגוזתא ע"ש ופירש"י דהכא וצ"ע קצת וגי' הערוך בערך גת ב' דדיני בגיתי פי' בכח בגיאות בלי טענה], ז) לעיל סו: כלים פכ"ו מ"ח, ח) [קדושין נב:], ט) לעיל סז., י) [ס"א אינו], כ) [ד"ה אמר],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אינהו נמי אחד מומתא שדי: (ב) רש"י ד"ה מחשבתו וכו' לעוצבא. נ"ב ע"ל בדף סו ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' קסבר יאוש כדי לא קני. תמוה לי בסוגיא דלעיל דף סו ע"ב דהקשה אביי לר"י מעורות של בעה"ב וכו' הא מתניתא דהכא מוכח כר"י דעכ"פ יאוש לחוד לא קני: **שם** ל"ש אלא לסטים עכו"ם. עיין עירובין דף סב ע"א תוד"ה בן נח: **רש"י** ד"ה הרי אלו שלו וכו' ושינוי רשות. ק"ל דא"כ האיך אמרי' בגמ' קסבר יאוש כדי ל"ק הא הוי יאוש ושינוי רשות אלא ע"כ דלא מקרי שינוי רשות כמ"ש תוס' לעיל דף סז ואי דבסברא זו דתוספ' פליגי מתני' וברייתא מתני' ס"ל דמקרי שינוי רשות א"כ איך אמרי' א"ד אם בא וכו' מ"ט יאוש כדי קני הא י"ל דס"ל כמתני' דמקרי ש"ר וצ"ע: **שם** ד"ה בגיותא בגאוה. ברש"י בב"מ דף ל ע"ב הביא הגי' כאן גוזתא ובערוך ערך מגסתא הגיר' בדיני דמגוסתא ופי' דדנין בגסות: **תוס'** ד"ה עד וכו' אין להפסיד בשביל כן. עיין ב"ב דף כא ע"א תוס' ד"ה ולא לסופר:

רבינו חננאל

מס קרקע שאכל פירותיה, או כסף גולגולת. ורב אמר אפילו היה חייב ראובן שאר חוב ותפס המלוה את שמעון בעבורו, יכול לומר [לו] שמעון, את שדי עביטיך מינאי, וחייב ראובן לפרוע לשמעון כמה שנתפשר עם המלוה. ומסיים עלה דרב פרק שני דייני גזירות, חייליה דרב מן הדא, הגוזל (לקמן קטז, ב) את השדה ונטלוה מסיקין אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ולא שמע דמר ר' יוחנן קנס קנסו בגזלן. ולקמן בירושלמי היא (ירושלמי ב"ק פ"י ה"ז), אמר ר' יוחנן והלא אמרו קרקע אינה נגזלת ולמה אמרו חייב להעמיד לו שדה אחר, קנס קנסוהו. **הילכך**, ר' יהושע בן לוי ור' יוחנן תרוייהו פליגי אדרב, הילכך ליתא לדרב, וקיימא לן כר' יהושע בן לוי. הילכך אם ראובן חייב למלוה גוי או ישראל, והלך אותו המלוה ותפש את שמעון בן עירו של ראובן, ונתפשר עמו שמעון ונתן לו כסף או משכון, אין (ה)ראובן חייב לשמעון כלום. אבל אם תפשו בעבור ארנון וגולגולת שהיה ראובן חייב לגבאי המלך ופרע שמעון בעבורו, חייב ראובן לפרוע לשמעון. אבל אם עברה השנה ונתפייס המושל והניח לא, כלומר אינו ממשכן אחד על חבירו. [ערוך]: **אמר רב בר מתא מיעבט והני מילי בבולרא וכרגא.** פירוש בולרא יבול הארץ, כלומר מס הארץ. **ואמר רבא הני מידרי דיירי בתוך התחום אסור ליקח מהם משום דעריבה חיות' דמתא בהדייהו. חוץ לתחום מותר ליקח מהם. אמר רבינא אם היו בעלים מרדפין אחריהם אפי' חוץ לתחום נמי אסור ליקח מהן.** פירש, מידרי דיירי, הצאן שנכנסין לדיר בתוך התחום אסור לקנות מבעלים הדיר מזבל. מאי טעמא מיערבא בהמות של מדינה בדיר וכגון גזל הוא זה הזבל. אבל מחוץ לתחום זה הדיר מותר, שמתיאשים הבעלים. ואם היו בעלים מרדפין אחריהם לקבץ זבלם, אפילו חוץ לתחום אסור.

[ערוך]: **לא אמרן אלא בדיני דמגוסתא.** פי' דין של אומות העולם של הדיוטות שדנין בגסות, כדאמרינן בגמ' נטלו מוכסין, לא שנו אלא בליסטים גוי דדייני בגיתי, פי' גוים שדנין בשמא ובשחד ובאונס ובגאוה ובגאות, ולא מיאש. אבל בליסטים ישראל, כיון דכי מייתי ליה לבית דין אומר בית דין מי יימר דהאי ליסטים הוא ומי יימר שזה חמורך אישי מיאש דאמר מי יימר דמחייבי ליה בי דינא. וכיון דמיאש מותר ליקח מליסטים ישראל. [ערוך]: **גוים דדייני בגיתי.** פי' בכח בגיאות בלא טענה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות